

Rapport 2011:10

Fjärestads kyrka, Fjärestad socken

Arkeologisk förundersökning 2011

Tony Björk

Fjärestads kyrka, Fjärestad socken

Arkeologisk förundersökning 2011

Tony Björk

Fornlämningsnr: 71
Fjärestad kyrkogård, Fjärestad sn
Helsingborgs kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134
291 22 Kristianstad

Malmö

Box 406
20124 Malmö

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2011 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2011:10

Omslag: Den avschaktade ytan söder om tornet. Notera den putsade och partiellt rödmålade stenen i långhusets grundmur. Foto åt öster, Tony Björk.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Resultat	8
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilaga 1	13
Bilaga 2	14
Bilaga 3	15

Fig. 1. Fjärestads läge i Helsingborgs kommun, Skåne.

Fig. 2. Fjärestads läge nära Råån, sydost om Helsingborg.

Sammanfattning

I samband med grävning för fundament till handikappramp, ny trappa och dränering invid Fjärestad kyrka utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Totalt schaktades en yta av ca 45 m² ned till 0,8 m djup samt ett dräneringsschakt till 1,1 – 1,5 m djup. I huvudsak berördes ett myllat kyrkogårdslager och omrörda raseringsmassor. I långhusets grundmur påträffades en putsad och partiellt rödmålad sten, som sannolikt kommer från den rivna romanska stenkyrkan. I dräneringsschaktet påträffades nedgrävningen för en grav samt vad som antingen är ytterligare en grav eller, troligare, ett fundament för en äldre gång fram till tornet. Dessa lämningar låg på ett sådant djup att de kunde bibehållas.

Inledning

I samband med grävning för fundament till handikappramp, ny trappa och dränering invid Fjärestad kyrka utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetet utfördes av Sydsvensk Arkeologi AB i enlighet med Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 431-542-11. Beställare var Kvistofta församling.

Topografi och fornlämningsmiljö

Fjärestad ligger precis invid Rååns branta dalgång i ett öppet slättlandskap. Kring Fjärestad finns många förhistoriska fornlämningar i form av boplatser, gravfält och gravmonument.

Fjärestads bytomt, RAÄ 71, är avgränsad utifrån 1763 års lantmäterikarta. Byn var under medeltid/historisk tid en stor kyrkby med 19 gårdar enligt 1624 års prästrelationer. Byn har ett äldsta ortnamnsbelägg till år 1341, men den kan genom kyrkan beläggas till 1100-/1200-tal. Då bör den romanska stenkyrkan ha anlagts. Ändelsen *-stad* i namnet antyder dock att byn har anor i yngre järnålder.

Det har utförts en arkeologisk insats tidigare i byn. Det var år 2006 i byns sydöstra del, i samband med VA- och vägutbyggnad. I ett ca 13 m långt schakt konstaterades kulturlager, en större grop och troligen syllstenar till en byggnad. Lämningarna gick genom historiska kartor från 1700-talet att koppla till gatuhuset nr 21 och daterades genom fynd av tegel, slagg och yngre rödgodskeramik till innanför tidsperioden senmedeltid-nyare historisk tid (Wilhelmson 2008).

Fjärestads romanska stenkyrka uppfördes sannolikt under 1100- eller 1200-talet. Den gamla kyrkans långhus, kor, absid och vapenhus revs och lämnade plats för ett nytt långhus och kor år 1863. Det senmedeltida tornet är bibehållet (Anshelm 1947).

Fig. 3. Den putsade och målade stenen i det nuvarande långhusets grundmur. Foto åt öster.

Fig. 4. De flata sandstenschällarna och den södra kallmuren i dräneringsschaktet. Foto åt norr (jmf m bilaga 1).

Resultat

Vid schaktningen grävdes en yta av ca 45 m² ned till 0,8 m djup väster och söder om Fjärestads kyrkas torn. Av denna yta övervakades schaktning av ca 15 m² i den södra delen, där det endast påträffades omrörda raseringsmassor (bilaga 1). I långhusets grundmur påträffades en putsad och partiellt rödmålad sten, som sannolikt kommer från den rivna romanska stenkyrkan (omslagsbild samt fig. 3). I den västra kanten av exploateringsytan grävdes ett ca 13 m långt nord-sydligt schakt för dränering och två brunnar till 1,1 - 1,5 m djup. Kyrkogårdslagret hade här en mäktighet av ca 1,2 m ned till steril mark (bilaga 2). I dräneringsschaktet sydligaste del påträffades nedgrävningen för en grav. Graven kunde ligga kvar orörd under den nya brunnen

(bilaga 1 och 2). I schaktets mellersta del, mitt för ingången till tornet, påträffades två kallmurade stensträngar på ca 0,7 m djup samt däremellan två flata sandstenshällar (fig. 4). Detta kan utgöra rester av en grav eller, troligare, ett fundament för en äldre gång fram till tornet. De kallmurade stensträngarna avlägsnades i dräneringsschaktet, men i övrigt kunde även denna konstruktion bibehållas.

Referenser

Anshelm, G. 1947. Stiftets kyrkor. Herrlin, G. (red.) *Lunds stift i ord och bild*. Stockholm.

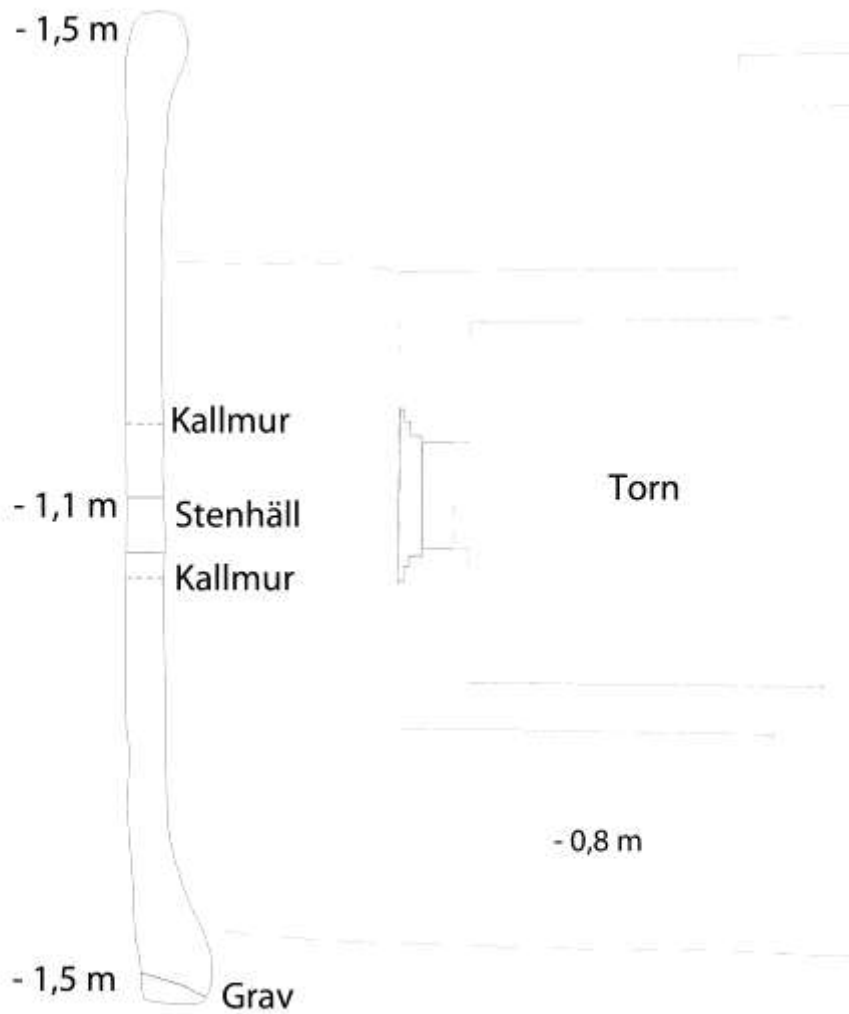
Karlsson, M. 1998. *Navis Ecclesie. Kyrka och demografi i det medeltida Skåne*. D-uppsats, Arkeologiska institutionen, Lund suniversitet.

Wilhelmson H. 2008. *Fjärestad bytomt. Arkeologisk förundersökning 2006*. Regionmuseet Kristianstad arkivrapport 43/2008. Kristianstad.

Administrativa uppgifter

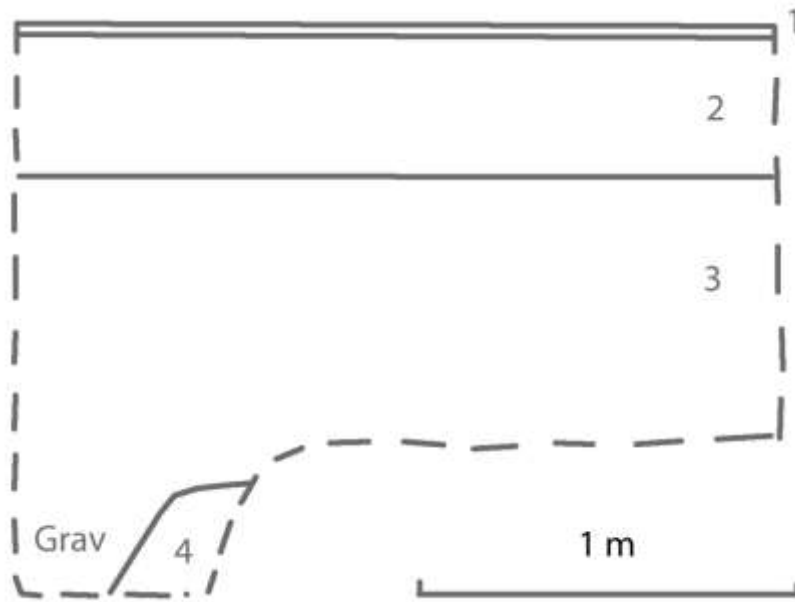
Sydsvensk Arkeologi AB proj.nr:	110007
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-542-11
Datum för beslut:	2011-02-08
Län:	Skåne
Kommun:	Helsingborg
Socken:	Fjärestad
Fastighet:	Fjärestad kyrkogård
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 3C 2d
Koordinatsystem:	2,5 gon V
X koordinat:	6210312
Y koordinat:	1315030
Höjdsystem:	RT 90
M ö.h.	ca 50
Fältarbetstid:	2011-03-22 -- 23
Antal arbetsdagar:	2
Antal arkeologtimmar:	12
Antal maskintimmar :	> 16
Exploateringsyta:	ca 45 m ²
Undersökt yta:	ca 22 m ²
Platschef/personal:	Tony Björk
Uppdragsgivare:	Kvistofta församling
Tidigare undersökningar:	Wilhelmson 2008
Fynd:	Inga fynd tillvaratagna
Dokumentationsmaterial:	Planritning, sektionsritning och digitala foton förvaras i Regionmuseets arkiv i Lund
Kostnader:	18 300 kr, exkl. moms

Bilaga 1

Dräneringsschakt och nedschaktad yta väster och söder om Fjärestads kyrkas torn. Skala 1:100.

Bilaga 2

1 = Singel

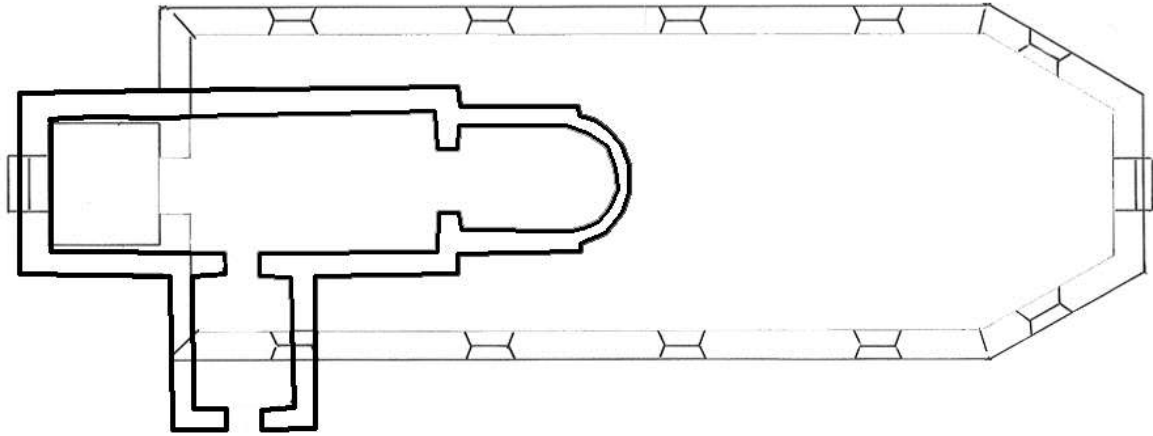
2 = Melerad sandig lera med inslag av kalkbruk och tegelflis

3 = Hunmöst kyrkogårdslager med inslag av tegelflis och enstaka benbitar

4 = Steril gul moränlera

Sektion av den sydligaste delen av dräneringsschaktet, mot väster. Skala 1:20.

Bilaga 3

Rekonstruktion som visar Fjärestads romanska kyrkas läge, inklusive senare tillagda torn och vapenhus, i förhållande till dagens kyrka. Baseras på att tornet är bevarat i dagens kyrkobyggnad (efter Karlsson 1998 s. 94, 113).

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2011

1. Södervidinge kyrkogård - Södervidinge sn, FU 2010, Bertil Helgesson
2. Nytt golv i Östraby kyrka, Östrabys sn, FU 2011, Jan Kockum
3. Ny belysning, Gamla staden 8:1 i Helsingborg, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
4. Balsby 23:1 & 29:2, Nosaby sn, FU 2010, Anders Edring
5. Fjärrvärme i Östra Tommarp - Östra Tommarp sn, FU 2010, Lars Jönsson
6. Fjärrvärme genom Härlövs by, Kristianstad, FU 2010, Jan Kockum
7. Svedala kyrka, Svedala sn, FU 2010, Lars Jönsson
8. Näsbyholm sätesgård, Gärdslövs sn, FU 2010, Lars Salminen
9. Ny gatubrunn i Valdemars väg i Vä, Vä sn, FU 2011, Jan Kockum
10. Fjärestads kyrka, Fjärestad sn, FU 2011, Tony Björk

